

Шишка І. В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-362-3-46>

ОСНОВНІ ТАКТИЧНІ ЦІЛІ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Одним з основоположних завдань, виконання якого забезпечить довгостроковий розвиток системи охорони здоров'я, є підвищення ефективності функціонування її інститутів. Серед найбільш впливових інститутів, у даному випадку, вважаємо МОЗ, НСЗУ, Центр громадського здоров'я, Українську медичну агенцію (створення якої презентовано МОЗ), а також державні і місцеві органи виконавської влади.

Повністю поділяємо переконання експертів Центру досліджень економічної політики (CEPR) [1], яке полягає у необхідності надання автономії НСЗУ, що забезпечить гнучкість і свободу дій Служби для визначення специфікацій медичних послуг, механізмів оплати, а також використання вибіркового підходу до укладання контрактів.

Зазначена автономія повинна передбачати невтручання МОЗ і Мінфіну в технічні та операційні питання, які належать до компетенції Служби. При цьому обов'язковою умовою є посилення нагляду та підзвітності НСЗУ.

Створення Української медичної агенції, до функцій якої буде віднесено реєстрацію і контроль за ринком ліків, медвиробів, косметики та дієтичних добавок, забезпечить однакові прозорі процедури як для національних, так і для іноземних виробників фармсектору. Серед найбільш позитивних очікувань, презентованих МОЗ, слід зазначити перспективу самоокупності Агенції за рахунок надходження платежів учасників фармацевтичного ринку у формі збору за проведення державної реєстрації лікарського засобу, послуг з експертизи матеріалів реєстраційного досьє, послуг з наукового консультування, послуг щодо користування електронним кабінетом тощо [2].

Прийнятий Верховною Радою України у 2022 Закон «Про систему громадського здоров'я» [3], на думку фахівців Українського центру

охорони здоров'я [4], значно обмежив повноваження «Центру громадського здоров'я», звівши їх до інформаційно-аналітичних, методичних і науково-дослідних, що є за своєю суттю відомою від ідеї децентралізації управління системою громадського здоров'я. Така ситуація є небажаною і потребує внесення до Закону відповідних змін, що забезпечать посилення інституційної спроможності Центру та усунення зайвої політизації процесів прийняття управлінських рішень у сфері громадського здоров'я.

Таким чином, автономія НСЗУ, посилення децентралізації у сфері громадського здоров'я, створення Української медичної агенції та нормативно-правове врегулювання прав і обов'язків власників медичних закладів дозволить оптимізувати апарат МОЗ і позбавить його від виконання невластивих функцій.

Наступною умовою ефективного функціонування і подальшого розвитку сфери охорони здоров'я є створення оптимальної мережі медичних закладів. Перші кроки у цьому напрямку були здійсненні у вигляді прийняття у 2022 році Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» і Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я» [5; 6]. Однак, зазначені у цих документах норми обслуговування є, на нашу думку, занадто низькими, що суперечить загальносвітовій тенденції до укрупнення медичних закладів. Від кількості лікарень, що утворюють мережу, залежатимуть обсяги фінансового і ресурсного (будівлі, обладнання, персонал, ліки і медичні товари) забезпечення, тому вважаємо обґрунтоване визначення потужності мережевих лікарень кожного типу дуже важливим.

Ще одна тактична ціль, що є складовою стратегії реструктуризації, передбачає забезпечення розвитку системи громадського здоров'я, до основних завдань якої належить ефективна і своєчасна ідентифікація ризиків для здоров'я населення, їх попередження і відповідне реагування на загрози з метою мінімізації негативних наслідків. У кожній з двох редакцій «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року» [7; 8] цьому питанню було приділено достатньо уваги. Проте, вважаємо за доцільне зосередити зусилля на трьох основних завданнях у цьому напрямку: контролі і профілактиці виникнення хвороб, попередженні виникнення і подоланні наслідків надзвичайних ситуацій та формуванні і підтримці ціннісного ставлення населення до власного здоров'я. Виконання кожного із зазначених завдань

потребуватиме складання переліку заходів під час розроблення оперативних планів реалізації Стратегії розвитку.

Так, забезпечення виконання основних функцій громадського здоров'я шляхом створення мережі центрів контролю і профілактики хвороб потребуватиме формування відповідної нормативно-правової і ресурсної бази для функціонування центрів, посилення спроможності лабораторної мережі, планування і реалізації відповідних наукових досліджень, розроблення комплексних профілактичних і скринінгових програм, створення безпечного для здоров'я середовища життєдіяльності людини, забезпечення доступу екологічно чистих продуктів харчування та іншого.

Створення умов для забезпечення попередження виникнення та подолання наслідків надзвичайних ситуацій передбачає запровадження відповідного інформаційного механізму раннього оповіщення про надзвичайні ситуації, ефективне функціонування ключових елементів системи з готовності та реагування на надзвичайні ситуації, розроблення системи оперативного фінансування заходів з подолання їх наслідків, комплексне оцінювання ризиків, безперервного навчання працівників відповідних служб, налагодження якісної кризової комунікації з громадянами, застосування інформаційно-аналітичних інструментів з прогнозування та моделювання розвитку надзвичайних ситуацій тощо.

Для створення умов формування та підтримки ціннісного ставлення громадян до власного здоров'я необхідно розробляти та запроваджувати програми з підвищення обізнаності населення у питаннях збереження здоров'я, сприяти створенню спільнот взаємодії громадян з метою обміну інформацією і надання взаємодопомоги, проводити систематичні аналітичні дослідження поведінки населення з метою її подальшого корегування, використовувати різного роду стимули до здорового способу життя та інше.

Література:

1. Відбудова України: принципи та політика. Паризький звіт 1 / За ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Б. Ведер ді Мауро. Paris: CEPR PRESS, 2022. 508 с. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf (дата звернення: 04.01.2024).

2. Українська медична агенція – МОЗ презентувало концепцію та шлях до створення незалежного регуляторного органу у фармацевтичній галузі.

06.12.2023. URL: https://www.dls.gov.ua/for_subject/українська-медична-агенція-моз-през/ (дата звернення: 04.01.2024).

3. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-IX#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

4. Ковтонюк П., Корчак Т. Кризь війну: що відбулося з охороною здоров'я у 2022 році. 3 квітня 2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2023/04/3/253632/> (дата звернення: 14.11.2023).

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги: Закон України від 01.07.2022 № 2347-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#top> (дата звернення: 14.11.2023).

6. Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-п#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

7. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. 2023. 21 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Громадське%20обговорення/2023/розпорядження/Стратегія%202030.pdf> (дата звернення: 04.12.2023).

8. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. 68 с. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Стратегія/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf> (дата звернення: 06.12.2023).